

JORDI PIGEM

Filòsof de la ciència i escriptor

“Algunes qualitats que s'atribuïen a Déu estan representades ara als mòbils”



Pigem ha publicat el llibre *Àngels i robots: la interioritat humana en la societat hipertecnològica* (Viena). RAQUEL MOSULL

Ecologia Estudiós de Raimon Panikkar, aquest filòsof ha publicat llibres sobre sostenibilitat, consumisme i filosofia de la ciència. El seu últim títol és *Àngels i robots*, amb el qual suma un nou premi: el de la Fundació Joan Maragall a una obra d'assaig



ÀLEX GUTIÉRREZ

No té mòbil. Avui dia, això seria ja presentació suficient. Però com que el disseny obliga a entradetes més llargues, direm també que és un humanista tenaç que argumenta sobre el que és intangible amb una naturalitat que desarma. A *Àngels i robots* fa un al·legat contra la deshumanització.

Vostè creu en els àngels?

Jo utilitzo àngels en sentit metafòric. Totes les tradicions diuen que l'ésser humà pot ser àngel o bèstia. I, avui en dia, el que associem a la brutalitat són els robots. Robots militars, robots que desplacen els humans... Pel que fa als àngels, tot i que vinc del món de la ciència, jo deixaria la porta oberta a reconèixer l'existència de realitats intangibles que, d'altra banda, totes les tradicions de la humanitat han inclòs en la seva visió del món.

Parla d'existència literària?

Parlo d'existència efectiva. Des de la ciència no podem demostrar l'existència dels àngels, però tampoc la seva no existència. Hem de recordar que la ciència moderna neix al segle XVII i que tant Descartes com Galileu declaren que només és real el que es pot mesurar. Però l'impacte interior de les coses, que és el que dona sentit a la vida humana, com que no és quantificable, el menyspreem. Una ciència que estableix que només és real el que es pot mesurar no és capaç d'entendre res d'intangible, començant per la consciència de ser viu.

No ho entén... de moment.

Mentre la ciència només es basi en el que és mesurable... ja pots obrir un cervell i començar a comptar neurotransmissors.

Hi ha 86.000 milions de neurones en un cervell humà. Potser ens falta potència de computació i tecnologia que ens permeti llegir com queden configurades quan ens enamorem. Potser mai hi arribem. Potser ja està bé així.

Si tu creus que l'amor és exclusivament el resultat de combinacions electroquímiques, quan t'enamoris no sentiràs res en especial. L'ésser humà és molt més que física, química i biologia. Gràcies a la física, la química i la biologia podem conèixer i guarir persones i això és fantàstic. Però un poema és més que allò que hi ha físicament sobre la pàgina.

Si les tecnologies ens allunyen de tot el que és transcendent, per què les abracem amb fervor?

Com a eines, les tecnologies són fantàstiques. Però avui la tecnologia no funciona com a eina, sinó que s'ha posat al seient del conductor. I no sabem on ens porta. L'economia va desplaçar l'ètica, la cultura i l'educació. I ara vivim en una tecnocràcia. Tot això està tenint un efecte deshumanitzador. Veig que cada vegada

ens mirem menys als ulls i ens comuniquem més a través d'estrís.

¿Creu que estem subjugats a les tecnologies de manera espontània o bé hi ha un pla d'enginyeria social al darrere?

Si això m'ho hagués preguntat fa uns anys, hauria dit que això passa perquè passa. Però, últimament, començo a especular si hi ha algun tipus d'interès creat. Si cada vegada, amb la hipertecnologia, vivim més deshumanitzats, tancats en nosaltres mateixos, sense temps per reflexionar... això evidentment convé a determinats interessos. Com que les tecnologies són fascinants i addictives, serien una bona eina per aconseguir convertir-nos en zombis... Cada vegada estem més tancats en la nostra pantalla. I a vegades hi ha coses enriquidores, però em sembla que la major part de cops el que hi ha és una fugida de l'avorriment i del buit existencial.

No és una fugida gratuïta, a més.

Com més lluents són els aparells, més patiment hi ha al darrere. Sabem que hi ha guerra al Congo, situacions socials i ecològiques catastròfiques que són imprescindibles perquè aquests aparells tinguin les seves prestacions. Perquè puguem anar renovant els mòbils, hi ha gent que està en situacions infernals.

Diu que fugim del buit existencial embadalint-nos amb el mòbil. En aquest sentit, no ocupa un lloc gaire diferent del que es reservava tradicionalment a la idea de Déu.

Algunes qualitats que s'atribuïen a Déu en la cultura cristiana estan representades ara als mòbils. Com l'omnisciència: Google t'ho diu tot. O l'omnipresència: et pots connectar amb qui sigui des de tot arreu. I l'omnipotència: pots aconseguir fer-ho gairebé tot, amb l'aparell. Però hem substituït el cel de les religions tradicionals per un paradís de pampallugues artificial.

Sé que no li agrada quantificar-ho tot però... ¿del zero al deu, com és de feliç?

En la mesura que faig el que sento que he de fer, no trobo res a faltar. És a dir, un 10.

I quan un no troba res a faltar, ¿no cau en el tedi etern i l'abúlia?

L'existència humana fa que sorgixin les necessitats, físiques o intel·lectuals. Però si prens la decisió de ser tu mateix i no seguir els models que et venen donats, a la llarga t'oblides de tu mateix. És dur al principi, perquè et pot costar trobar feina o encaixar més en el grup, però a la llarga no et falta res. Si abracem la perspectiva de formar part d'una cosa més gran que tu... què et falta? Ara, si et sents una bola de billar, un àtom aïllat... inevitablement et sentiràs mancat. —